

“Էն օրն ինչ կերնի քեզ տեսնեմ բարով,
 Իմ սիրտն ու քո սիրտն մին շառթ էղբարով.
 Դաս բէ գարբան անենք, գուղայ քնարով,
 Թամաշայ երթանք գետափն, ինչ կերնի:”

Եւ դրանից աւելի մեծ երջանկութիւն չկայ
 երգչի համար: Սակայն եարբ անտարբեր է մնում
 եւ երգչին թողնում է օտարի “շարում” դար-
 բէգար: Սիրակորոյս երգիչը համակուած ան-
 հուն թախիծով՝ գիշեր եւ ցերեկ տանջուում,
 մորմոքուում է սիրոյ կրակից. բայց վերջը նա
 անմեղ գանգատներով դիմում է եարին, պատ-
 մում իր ցաւը եւ խնդրում, որ իրեն “խօղ-
 հալ” անի:

“Էդ ինչ խափաթ ա իմ սիրելի եար,
 Թող մէկ օր խօշհալ անես, ինչ կերնի.
 Չուր յիփ դարբէգար անես դարբմանք,
 Դու գոս քո մօր կշտիցն, ինչ կերնի:”

Այնուհետեւ անցնում է 6 օր, բայց եարը
 դարձեալ չի գալիս: Երգիչն այլևս չի կարո-
 ղանում դիմանալ եւ խելայեղ ման է գալիս,
 որ սիրականին գանի ու իմանայ նրա մտադրու-
 թիւնը:

“Գտանեմ սիրտն յիմանամ,
 Զուրց տամ, գօֆթարն տեսնեմ.
 Զուրց, գօֆթարն շատացել ա,
 Սօր վեց օր ա գնացել ա:”

Ապա երգիչը “Փալ” է բանալ տալիս, որ
 իմանայ եարի “տօմարը”:

“Բաղէր-օղուս արած եսիր,
 Խելքս տարաւ էն բիփիրն.
 Զուրում ինչ էր իմ թախիրն
 Փալ բանամ, իմ տօմարն տեսնեմ:”

Վերջ ի վերջոյ երգիչը գնում է եարին
 տեսնելու. նրա սենեակն ամբողջ “մէջլիս” էր,
 իսկ “թագն” ոսկեթուփ: Եարը երգչի ձեռքից
 բռնելով՝ գնում է ծաղիկներով եւ վարդերով
 զարդարուած գեղեցիկ այգին:

“Չեռս բռնէց մտաւ իգեն
 Գիւլ գիւլթան բաղն թամամ.
 Գիւլ գիւլթան բաղում ծաղիկ էր,
 Անում էր գուլթաղն թամամ:”

Այսպիսով երգիչը հասնում է իր նպա-
 տակին:

Ահա մեծ մասամբ այն ամէնը, ինչ որ
 հասել է մեզ երգչի քնարից:

Լեզուն: Երգերը գրուած են Զուղայի
 բարբառով, որոնց մէջ սակայն գործածուած են
 բաղմամբիւ թուրքերէն, պարսկերէն բառեր եւ

արտայայտութիւններ: Գրանցից հետեւում է
 որ Բաղէրն ծանօթ է եղել թուրքերէն եւ
 պարսկերէն լեզուներին:

Ընդհանուր հայեացք: Բաղէրն մտաու-
 րապէս բարձր կանգնած լինելով իրեն շրջա-
 պատող հասարակութիւնից, իր երգերով զօրեղ
 ազդեցութիւն է ունեցել իր ժամանակակից-
 ների հոգեկան աշխարհի վրայ եւ մեծ յար-
 գանք ու պատիւ է ձեռք բերել:

Նրա երգերից մի քանիսն ընդգրկում են
 ժԸ: դարի Զուղահայ ժողովրդի կեանքը, որով
 երգիչն եղել է ականատես եւ հարազատու-
 թեամբ նկարագրում է մեզ դարեջրջանի անց-
 քերը եւ որոնց ուսումնասիրութեամբ հնարաւոր
 է գաղափար կազմել Զուղահայ ժողովրդի ան-
 ցեալ կեանքի ու պատմութեան մասին, եւ դրա-
 նով էլ բնորոշուում է երգչի նշանակութիւնը:
 Ճիշտ է, որ Բաղէրն իր երգերի մօտիւով եւ
 կառուցուածքով շատ ցած է թէ Զարթու-
 օղուց եւ թէ Ամիր-օղուց, բայց եւ այնպէս նա
 իր աշխարհայեցողութիւններով եւ մտորում-
 ներով ունի իր համեստ տեղը մեր աշուղական
 գրականութեան մէջ:

Նոր-Ջուղայ:

ԱՐԱՄ ՆՐԵՄՍՆԻՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՄԵՍՏՅԻՈՑ ԳՆԱԿԱՆ
 ՄՆԱՅՈՐԳՆԵՐԸ

ԲՆԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՁԵՌԱԳՐԱԿԱՆ
 ՀԵՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Տնս չս. 1921, էջ 129.)

Մրրոյն Նւսերի Թարգմանութիւն վասն
 Մրրոյն Ստեփանոսի առաջին վկային:

Զյաղթաւզ փառաւորել ի ձեռն սաստիկ
 պատերազմի առաջին վկային յետ Փրկչին մերոյ,
 որ է Ստեփանոս, զայն որ իբրեւ տէրն մեր բնոյ
 աջմէ հաւր իւրոյ նստէր՝ յարեաւ պսակել գնահատ-
 ակին: Սա որ կայր ի միջոցի, սա որ ընդ աշխ-
 ժողովրդեանն ատելի արդարութեան մարտնչելով
 պատգամովք իւրովք եւ սպառնութիւն աւելի
 յանդիմանութեամբ իւրով առ նոսա ծնուցանելով
 ի նոցանէն ի վերայ իւր. իբրեւ նորա ընդ տեսիլն
 նորա զարմանային եւ դառնանային, նա ի շէք-

1 Չեռ. թղ. 25բ-29բ: — 2 Չ. Ըստեփանոսի
 — 3 Չ. Թարգմողն, 2 իրեւ զարգազիւր անտարբեր
 դուրս է ձգուած գաղափար օրինակին մէջ, — 5 Ըստեփ-
 փանոս: — 10 Չ. ծանուցանէր: — 11 Գործք, 2, 13

զուգահեռնէ պաշտաման իւրոյ ոչ փոխեր: Աւերն է
 մեզ խնդրել ի Թագաւորէն յաղթողաց վասն ա-
 նագանութեան, որ եղև մեզ ի ճառէ զլեւոյն
 վկայից, զի հաւանեցի եւ ընկալցի ի մէջ այսաւր,
 զի մի լուայց ի նմանէ զայն, որ գրեալն է թէ Ծա-
 աայ շար եւ վատ, ընդէր զայն որ արեամբն իւրով
 պատուեաց զին, դու բանիւք պատուել ոչ ճեպե-
 ցար. ասացից այժմ առաջի ձեր գոնեայ զմարտ
 վկային, որչափ ժամանակս հրամայեցէ: Գիտեմ
 զԹիսուս, զի զպատիւ որ լինի ծառայից նորա խոս-
 տովանելոց, առ իւրն կարգէ եւ ընդունի. քանզի
 այսպէս ասաց թէ Ար զձեզ ընդունի զին ընդունի.
 եւ դարձեալ ասէ թէ Գիւրագոյն լիցի Սողովմայ
 յաւուրն դատաստանի քան այնոցիկ, որ զճառայս
 նորա արհամարհեն եւ ոչ ընդունին: Եթէ դր,
 ասէ, ջուր միով բաժակաւ արբուցէ այնոցիկ, որ
 նորա են, եհատ եւ ստուգեաց երգմամբ զխոս-
 տումն իւր, զի մի կորուցէ զվարձս նորա. բայց
 աւերն է մեզ յիշել, զի եւ յիշատակ եւս իսկ է եւ
 այլոց առաքելոց այսաւր, թէ պէտ է գիտեմ թէ
 պատիւ ամենեցուն պարտիմք, այլ առաւել կան-
 լել ասել զպատմութիւն սորա, որ նախ պատկեցաւ
 մերուսողէմ աւերն է ինձ: Արդ կամիմ նախ
 զկարես մտաց իմոց յայանել ի մէջ եղբարց եւ
 ասել. իբրու Թերեւս ոչ իմ միայն իցէ, այլ ամե-
 նեցուն հասարակաց: Չի յորժամ զվկայից ինչ
 ասեմ, յերկիւզի լինիմ, բայց ուրախ եմ առաւել
 յորժամ ես յայլմէ որ խաւսի լսեմ. եւ լուելայն
 այնք որ (յ) այլմէ պատմին միաբանին. քանզի ձգի
 ոգի զինի այնոցիկ որ պատմին. իբրեւ պատուէ եւ
 քրուէ զսովորութիւնն ժամանակին, որ շարժմամբ
 միաբանութեան զոր ստացեալ ունի, եւ անարգէ
 զայս կեանս՝ որ ի ձեռն մահու լուծանին, եւ ար-
 համարհէ զպատիւ որ ի մարդկան է, զի մեծա-
 մեծաց կրթմանումն մեծ է, յորժամ ի մի յայս-
 ցանէ բմբունեցին. զի արծաթ նենդաւոր համա-
 րեալ է նոցա, եւ որդիք հոգք աւելի, եւ ի կա-
 նանց դարձեալ վասն առաւել լուսոյն հատանին,
 բայց մեք առ այժմ պատուեցուք զԹիսուս ի ձեռն
 նահատակին իւրոյ. զի աւգուտ է կատարել զն-
 Թացս նորա բանիւք մերովք զի թերեւս ժամանոզ
 լեցուք եւ նմանութեան նորա եւ փափաքեցուք
 հաստատել զնախանձ նորա յանձինս մեր:

13 Ձ. «անգո-թան», զոր ուղղեցի ինչպէս
 յետոյ կը պահանջեր: — 15 Ձ. «որ եղև առ մեզ»
 17 Ձ. «ան» զնչուսած է վերադիր գծիկներով: —
 21 Ձ. «թէ» ի լուսանցս: — 21 Ձ. հրամայեցի: —
 24 Ձ. թ., 40, 9, 12: — 25 Ձ. մտեմ
 Մ. թ., 15: — 26 Ձ. առաջն: — 28 Ձ. մտեմ
 Մ. թ., 42: — 35 Ձ. ի յորժամ սողէմ: — 41-44
 մտ. թ. է հատուած: — 49 Ձ. հոգ քաւելի: — 57 Ձ.
 խաւսի: — 62-63 Ձ. Ստեփաննոսի... ի Ստեփան-

վկայեցին երբեք մարգարէքն, այլ ոչ էթէ վասն 65
 այնր որ խաչեցաւ մեռան: Թէ պէտ է իցէ՞ զի
 կանխեցին գիտացին, զի զինի շարչարանաց խաչին
 այլ է պատերազմս այս յորում Ստեփաննոս վկայ
 նախ եկաց զինի Յիսուսի, եւ զճակատս դաւրաց որ
 հակառակէին, ծակեաց եւ անց, եւ ընդ հետս 70
 տեառն իւրոյ զնաց առաջին. զի սա է մարդ, որ
 առաջին խշարեաց զմահ, թէ պէտ է ասիցես թէ
 Յիսուս յաղթում թեամբն իւրով մահու գրգռեր
 զՍտեփաննոս: Գիտասջիր եւ զայս, զի նա Աստուած 75
 էր եւ մարդկան գրգռութիւն ի ծառայակցաց
 իւրեանց պատրել պիտոյ էր: Յետ արքայի Յի-
 սուսի՝ երեւեցաւ սա զնուոր առաքինի, եւ յաղ-
 թութիւն առ ի վերայ մահու: Աչ էթէ զի ոչ
 մեռաւ ասեմ, այլ զի յետ մահու իւրոյ յաղթաւզ 80
 կենաց արժանի եղև: Սա է որ յառաջին եկաց
 ընդդէմ ուժոյ ցասման շրէիցն: Սա է որ յանդի-
 մանեաց զլաւացութիւն ապատմութեան նոցա,
 մանեաց զլաւացութիւն իւրեանց. զի ետուն
 եւ եցոյց նոցա զպախաութիւն (ի) զուր եւ կաշառեցին 85
 արծաթ Յուդայի մատնչի (ի) զուր եւ կաշառեցին
 զլինուորսն առ մարտութեան իւրեանց. ամենայն զի
 ետուն մատնչին՝ վասն զի սպանցեն, եւ զնուորացն՝
 զի զրկեցեն զժարութիւնն. բայց կշտաբեցան
 զի զրկեցեն զժարութիւնն առին ի Յուդայէ: Արդ 90
 այսու իւրք զոր դարձան առին ի Յուդայէ: Արդ
 սա մարդ որ է վկայ յախանջս խաչահանուացն
 էր արծաթայն աղաղակէր թէ կենդանի է այն որ ի
 բարձրաձայն աղաղակէր թէ կենդանի է այն որ ի
 ձեռն խաչեցաւ, զի ահա ոչ էթէ ի խաչին տեսա- 95
 նեմ զնա, այլ փառաւք ընդ ալմէ հաւր իւրոյ:
 Իբրեւ թշնամիքս զայս ի նմանէ լսին առաւել
 դարձեալ թշնամիքս իւրեանց: Սա է մարդ որ ընկե-
 վաւրանային ցաւք իւրեանց: Սա է մարդ որ արար 95
 բաց իւրոց զգեղեցիկ դուռնն երաց եւ յայտ արար
 թէ՛՝ այսուհետեւ քուն է մարդկան մահ, զի ահա
 իւրաքանչիւր նորա խորտակեցաւ, եւ զաւրու թիւն մե-
 խայթոց նորա խորտակեցաւ, եւ թա- 100
 վացն շիջաւ, եւ անէծքն հալածեցան, եւ թա-
 վացն Յիսուս կեանս այնոցիկ, որ մեռան վասն
 դատարն նորա, առնէ: Չի ահա իբրեւ մարմնովն
 անուան նորա, առնէ: Չի ահա իբրեւ մարմնովն
 կայր Ստեփաննոս վասն եռանդեան սիրոյն, որով
 վառեալ էր, ի կերպարանս հրեշտակի փոխեցաւ,
 վառեալ էր, ի կերպարանս հրեշտակի փոխեցաւ,
 զի այսպէս ասէ գիր թէ՛ իբրեւ նայէին ի նա թշնա- 105
 գիւրան, երեւեցան նոցա երեք նորա իբրեւ գրե-
 ջութիւն, զի այն որ պաշտելն զԹիսուս ճեպեալն
 հրեշտակի, զի այն որ պաշտելն նորա վասն պա-
 տուի պաշտաման այնր, որ ի հրեշտակացն տեսներ,
 սէր, եւ իբրեւ նա զայն զոր սիրեացն տեսներ,
 հալածիքն շէին արժանի, եւ իբրեւ մարմնչին 110
 ճակատեցին, քանզի Յիսուս իւրոցն երեւի. զի
 ոչ տեսանէին, քանզի Յիսուս իւրոցն գրեալ
 որ գնեցին իւրեանց մահ, եւ խորհեցան զանալ
 որ գնեցին իւրեանց այնր որ յարեան, [զի] ոչ էին ար-
 զժարութիւնն այնր որ յարեան, [զի] վասն այնր ոչ
 ժանի տեսանել: Եւ թուի ինձ թէ՛ վասն այնր ոչ
 կամեցաւ տեր մեր՝ յետ յարութեանն խաւսել

110 Ձ. Ստեփաննոս: — 65 Ձ. երբեք: — 68 Ձ. Ստե-
 փաննոս: — 74 Ձ. զՍտեփաննոս: — 81 Ձ. հանդի-
 փաննոս: — 82 Ձ. «զաւրուութիւն», համեմտ առ 111
 մանեց: — 82 Ձ. «զաւրուութիւնն այնր որ յարեանն»
 «խորհեցան զանալ զարութիւնն այնր որ յարեանն»
 «խորհեցան զանալ զարութիւնն այնր որ յարեանն»
 — 85 մթին այս տեղը 2. ի մէջ այսպէս ամենայն զի ետուն
 է «սա մարտութեան իւրեանց և զնուորացն...»:
 — մատնչին. վասն զի սպանցեն. եւ զնուորացն...: —
 91 Ձ. մտեմ: — 94 Ձ. «զայս», — 101 Ձ.
 95 Ձ. երաց: — 95 Ձ. «զայս», — 101 Ձ.
 95 Ձ. մտեմ: — 103 Ձ. «զայս», — 15, 2, 15, 2.
 Բառութիւնն: — 101 Ձ. երեւեցաւ:
 «այսին»:
 ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՀԱՊԱՏԱԿԱՆ ԿՑՈՒՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 ԿՄ. Ա. ՄՐՇՈՒՄԻԱՆԻ
 ԿՑՈՒՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

115 ընդ նոսա. զի զլոյսն հալածեցին եւ զաղբիւրն կենաց խնուլ կամեցան, թէպէտ եւ ինքն բղիւումն յանձնէ իւրմէ բղխէր յետոյ: Արդ Ստեփանոս [եւ] իբրեւ ի մէջ ազգաց բազմաց անցեալ կայր, յորոց սպանուումն տեսան մերոյ դեռ եւս տակաւին բուրբեր,

120 սկսաւ երկրորդել զանուանան արդարոցն առաջնոց. եւ ցուցանել նոցա ի ձեռն հին կտակարանացն զնորն: Իբրեւ ասէր ցնոսա, թէ հարբ եւ եղբարբ՝ եթէ յիշեցէք զգործս հարցն մերոց արդարոց կարէք առնուլ ի միտ զոր ասեմս, զի ի նոցանէն բղխեցին. Արբ, ասէ, եղբարբ եւ հարբ լուարուք, եւ թէպէտ մարմնով ի նոցանէ էր, այլ մտաւք հեռի էր ի նոցանէ, առ սկիզբն առնել յականջս նոցա, զորս Աստուած Աբրահամու խոստացաւ. զի իբրեւ յիշեցուցանիցէ նոցա զհաւատս նոցա, մատուցէ զնոսա առ այժմ ի հաւատս. եւ եր առաջի նոցա զնախանձ հարցն, զոր ունէին առ Յովսէփ, զի յանդիմանեցէ եւ ցուցցէ, եթէ միաբանին այս որդիք այնց հարց, զի նոքա վաճառեցին եւ դուք գնեցէք երեսուն արծաթոյ, ըստ նմանութեան այն, զոր նոքայն առին. եւ զոր աւրինակ նոքա 130 հաւան իւրեանց ետուն նշան, նոյնպէս եւ դուք առիք ձեզ նշան զՅուդայ: Եւ յիշեցոյց նոցա դարձեալ զՄովսէս՝ այնոցիկ որ Մովսէսիւն պարծէին. իբրու զՄովսէս զբկեցին, զի յարոյց զնա Աստուած իշխան, եւ դուք առ ժպրհութեան ձեռում ասացէք ցնա թէ ս' արար զքեզ մեզ իշխան, Ա՞՞ նոցա դարձեալ եւ զԳաւիթ, զի թերեւս յիշեցն զայն որ ի զաւակէ նորա ծագեաց, ասաց նոցա դարձեալ եւ զայն, թէ եւ Սողոմոն շինեաց 140 նմա տուն. քանզի տամբն պարծէին, ոչ անփոյթ կամեցաւ առնել եւ ի նմանէ յանդիմանելն իւրում: Աստուած ասէ որում երկինք ոչ բաւէին, չէ նա կարաւտ տան, այլ դուք ասէ միշտ Հոգւոյն սրբոյ հակառակ կայք. զի եթէ որ կանխաւ առաքեցան առ ձեզ ի Հաւրէ՝ սպանէք առ ժպրհութեան ձերում, չէ ինչ մեծ այս՝ թէ եւ ի վերայ իմ յաղգնիցէք. զի զոր աւրինակ զայն որ կանխան քարոզեցին ձեզ զլացարուք եւ ոչ լուարուք, 150 նոյնպէս եւ զսա որ եկն առ ձեզ՝ սպանէք եւ ոչ երկեայք: Եւ իբրեւ զայս ասաց ի տեղի, ուր ձգեալ էր սէր իւր, անդ հաստատեալ էր եւ տեօիլ իւր: Յայնժամ ամբարձ զձայն իւր. եւ աղաղակեաց այնոցիկ որ ոչն տեսանէին, այլ որ տեսանէր եւ ասէր թէ՛ Ահա տեսանեմ զերկինս բացեալ՝ քանզի 160 երաց նմա զերկինս այն զոր սիրէրն. ոչ լուր ի խաւսելոյ, զի թերեւս սերմանեցէ զսէր իւր յոզի տոհմայնոցն իւրոց: Տեսանեմ ասէ զորդի մարդոյ, այն զորոյ դուք զմարդկութիւն նորա միայն տեսէք, ես ընդ աջմէ Հաւր իւրոյ տեսանեմ զնա, եւ զայն 165 զոր դուք մատնեցէք ի մահ, ես կենդանի տեսանեմ, եւ զայն զոր դուքն առաջի դատաւորին կացուցէք՝ ընդ աջմէ առաքչին զի կայ տեսանեմ:

Յայնժամ խցին զականջս իւրեանց, եւ հրատարեցին ի լսելոյ զայս եւ կափուցին զաչս իւրեանց զմի հայեացին, իբրու եւ ոչ ինքն այնուհետեւ լոյսն հաւանէր, եթէ յաչս ամբարշտացն ծագեցէ: Եւ սկսան ձգել ի նա քարինս, բայց նա իբրեւ զվարդ ընդունէր զնոսա, եւ ոչ էին համարեալ վկային իբրեւ զչարագործ՝ սպանողքն իւր այլ իբրեւ զերախտաւորս. ոչ եթէ ընդ որ ինչ գործէին հայեր, այլ զկատարումն մտաց իւրոց պահանջեալ ի նոցանէ հնարեր, զի փութացեալ էր հրատարել եւ լինել ընդ քրիստոսի: Արդ իբրեւ ոչ կամաւ բարի առնէին նմա. եւ կամաւք իւրեանց դարձեալ դատարարակ սիրոյ մտացն նորա լինէին թէպէտ եւ նոքա իբրեւ զչարս՝ զչարիս գործէին: Աստուած իբրեւ զբարերար զբարի զաւգնութիւն իւր զեղոյր ի վերայ վկային. եւ արդ եղբարբն իբրեւ շարաչար զՅովսէփ գնոյ տային, Աստուած արժանի պատուէր, եւ նոքա որ ի Ստեփանոս քարինս ձգէին, զձայնս իւրեանց յերկինս համարանային եւ սպանանել զարդարն փութային, զի ի կենան նորա փոխեցի. թէպէտ եւ կարծէին թէ յապականութիւն մատնեն զնա, այլ ոչ ի կամեցին իւրեանց յապականութենէ, իբրեւ ոչ գիտէին հեռացուցանէին զնա. ձգէին ի նա քարինս, եւ ոչ աղգէին նմա, մինչ սէրն ի ներքոյ կանգնեալ էր առաւել ուրախ էր. իբրեւ քարկոծէրն եւ խաւսել փոխանակ քրիստոսի, քանզի գիտէր թէ պարտական եմ քրիստոսի: Եւ այլ ոչ ինչ գոյր հատուցանել տեսան իւրում, փոխանակ ամենայնի որ արար առ նա, զայս զահ համարեալ էր իւր, վաղվաղակի քարկոծել ձեպեալ էր: Բայց ոչ արար անփոյթ առ ի նմանէ Յիսուս: Այլ եկաց միայն զի պահեցէ զՍտեփանոս. եկաց վկայն առաջնոյն զի ընկալցի զվկայն երկրորդ, եկաց Աստուած մարդասէր, զի հաւատարիմ մարդոյն աւգնեցէ, եկաց սուրբն զի սրբչին իւրում երեւեցի. քանզի սէր բարեաց պատճառ է, եւ ամենայն որ սիրէ, վայելէ ի սիրելին իւր: Չոր աւրինակ զի յորժամ բացցուցէ զաչս մեր, ուրախ առնիմք ի լոյս, եւ յորժամ խցցուք՝ զբկիմք ի նմանէ. իբրու ինքն լոյսն զի լոյս անդէն մնաց, սոյնպէս եւ այն որ ձանձրանայ ձանձուր Ստեփանոսի, որ է առաջին կարապետ վկայոցի զբկէ զանձն իւր յաղատէ, զի եթէ փոխանակ այնոցիկ, որ քարկոծէին զնա, խնդրէր եւ աղաւթս առնէր, առաւել եւս առնէ աղաւթս փոխանակ այնոցիկ, որ ի յորդառատ ճառէ նորա ոչ հատանին առ չհասանել: Արդ քանզի յամեցաք, կամիք զի լուեցուք, իբրեւ չեւ եւս տակաւին կատարեցուցէ որ զվկայս ոչ գովէ եւ իբրեւ պատահեցէ վկայոցի ամաչէ. ոչ եթէ վասն ձեր ասեմ զայս, քանզի գիտեմ թէ դուք զայս ոչ առնէք, այլ զայս ասեմ վասն այնոցիկ, որ ոչ եկին ի պատիւ վկային ներմ ասել զնոցանէ այսպէս ի տրտմութեան իմում վասն սակաւութեան ժողովոյս, զի եւ նոցա հանդերձեալ հեթանոսք քաջակոյր են ի վկայոցի զի ասա թուի ինձ եթէ բազումք էին այնքիկ:

117 2. Ստեփանոս: — 122 Գործք, է, 2
 — 123 2. յիշեցէք: — 127 Գործք, է, 2:
 130 Անդ, 9, — 137 Անդ, 20: — 140 2. ժպրութեան:
 — 142 Գործք, է, 46: — 144 Անդ, 47: — 147 Անդ,
 48—51: — 150 2. ժպրութեան, — 155 2. որ:
 159 Գործք, է, 55: — 163 2. զորս: — 2. տեսիք: —
 165 2. մատնեցէք: — 166 2. կացուցէք: — 167 2. կա:
 168 Գործք, է, 56: — 169 2. ի լսելս:
 172 Գործք, է, 57: — 185 2. ի ստեփանոս:
 200 2. զստեփանոս: — 208 2. արգէն: — 209
 Ստեփանոսի: — 222 2. հեթանոսք:

